

העותרים : 1. סגן סטניסלב יורובסקי
2. האגודה לזכויות האזרח בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד טל חסין ו/או דן יקיר ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75 תל אביב
טל': 03-5608151 ; פקס': 03-5608165
דוא"ל talh@aci.org.il

- נ ג ד -

המשיב : ראש אגף כוח האדם בצה"ל
ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים

תגובת העותרים להודעת המשיב

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 16.5.2018 מתכבדים העותרים להגיש תגובתם להודעת המשיב מיום 11.6.2018.

כבר בפתח הדברים יטענו העותרים, כי ביטול חובת התייצבותם של חיילים שאינם יהודים על פי ההלכה בכנס הסברה לתכנית הגיור של נתיב, אינו מספק מענה ופתרון לכלל הסוגיות שעלו בעתירה, בגינם נתבקשו בה סעדים נוספים, וכי אין בו כדי לייתר את המשך הדיון. התנהלות המשיב במהלך כעשור וחצי השנים שבהן פועלת תכנית הגיור "נתיב צבאי", הירתמות הצבא לנושא הגיור, תיוגם של חיילים לא יהודים ועדויותיהם בדבר מסכת הלחצים המופעלת עליהם להתגייר, מעוררים חשש כי ללא התערבות בית המשפט הנכבד, וקביעת מסגרת ברורה אשר רק במסגרתה יימסר לחיילים מידע על תכניות נתיב, תימשך מסכת השכנועים והלחץ, ובעקבותיה הפגיעה הקשה בזכויותיהם החוקתיות לפרטיות, לחופש הדת והמצפון ולכבוד.

ולדברים בפירוט :

1. נזכיר, בתמצית, כי שלושה סעדים התבקשו בעתירה, אשר תקפה את מדיניותו ארוכת השנים של הצבא לכפות על חיילים שמוגדרים כחסרי דת להתייצב בכנס הסברה לתכניות העמקת הזהות היהודית והגיור של ארגון נתיב. בעוד הודעת המדינה מייתרת את הסעד הראשון - ביטול חובת ההשתתפות וההתייצבות בכנס - הרי שהיא אינה מתייחסת לסעדים הנוספים שהתבקשו בעתירה : איסור על אגף כוח האדם לסמן חיילים שאינם יהודים על פי ההלכה ולהעביר את פרטיהם ליחידותיהם ולמפקדיהם, ואיסור על כל דרגי הצבא לפנות לחיילים אלה בהצעות לצאת לקורס הגיור הצה"לי.

2. כמפורט בעתירה, סעדים אלה התבקשו בעקבות עדויות חיילות וחיילים, מהן נלמד כי אי יהדותם סומנה בצה"ל, הפכה ליעד לשינוי, ועוקבת אחריהם במהלך שירותם, גם כאשר הצהירו, לעתים כבר בלשכת הגיוס, כי אין להם עניין התגייר. עוד מלמדות העדויות כי חיילות וחיילים אלה חשופים לפניות חוזרות ונשנות מצד גורמי הצבא, ממפקדיהם הישירים ואחרים, אשר מציעים להם לצאת לקורס הגיור הצה"לי ומשדלים אותם לעשות כן, בין היתר בטענה כי בישראל מוטב להיות יהודים וכי לא יוכלו להינשא כאן. אף סירובם לצאת לקורס הגיור אינו מהווה סוף פסוק, והם נתבעים לנמקו (ר' סעיפים 7, 11, 14 ו-19 לעתירה).
3. עדות נוספת להתנהלות הצבא בנושא פורסמה לאחרונה, ביום 5.6.2018, בתכנית "מה בוער" בגלי צה"ל, במסגרתה רואיינו חיילים הרשומים כ"חסרי דת", וכן חיילי וקציני שלישות, אשר סיפרו על דפוסי השכנוע ועל מכבש הלחצים שמופנה כלפיהם לצאת לקורס הגיור. עוד נטען בכתבה כי בכירים באגף כוח האדם בצבא מפעילים לחצים על אנשי שלישות בפקודים, הנדרשים לשכנע חיילים להתגייר במסגרת הצבא, וכי קציני שלישות שביחידותיהם חתמו חיילים רבים על ויתור על כנס ההסברה נקראים לבירור (מצורפים עמ' 1 ו-3-6 לתמליל השידור).
4. לפרקטיקה פסולה זו אין מענה בהודעת המשיב, וביטול חובת ההתייצבות בכנס ההכנה לגיור אינו מבטיח כי היא תיפסק. המשיב אף לא התייחס להצעת בית המשפט הנכבד בדיון, לפיה מידע על האפשרות להתגייר במהלך הצבא יימסר למועמדים לשירות ביטחון בשיחה פרטית בארבע עיניים בלשכת הגיוס, וככל שיאמרו שאין להם עניין בכך – ירד הנושא מן הפרק. כל שכתב המשיב הוא, כי "צה"ל בוחן בימים אלה את המתכונת בה תוצג לחיילים האפשרות להשתתף בתכנית 'נתיב' ובכנסי ההסברה, ומתכונת זו תיקבע סופית בהמשך". בכך אין די.
5. גם טענת המשיב לפיה "הכוונה היא לגבש מתכונת שתאפשר לחשוף את החיילים והחיילות הרלוונטיים לאפשרות העומדת להם לקחת חלק בתכנית נתיב... תוך שמירה על פרטיותם", אינה מספקת את צפירת ההרגעה הנדרשת. ברי, כי לא ניתן למסור את המידע על תכניות נתיב באופן קולקטיבי לקבוצות חיילים אשר המכנה המשותף להם הוא אי ההכרה בהם כיהודים; ודוגמא למתכונת העברת מידע לחייל קונקרטי אפשר למצוא בתגובתו המקדמית של המשיב לעתירה. המשיב קבע, כי מתכונת הזימון לכנס ההסברה תתבצע כך ששמות החיילים יעברו מאגף כוח האדם לגורמי כוח האדם בפקודים ובזרועות השונות, אלה יודאו העברת רשימת שמות מצומצמת לגורמי כוח האדם ביחידות עצמן וקצין כוח האדם יעדכן את מפקדו הישיר של החייל. בכך, קובע המשיב, תובטח השמירה על פרטיות החיילים, "ככל הניתן" (סעיף 15 לתגובה המקדמית).
6. אלא שנדמה כי גם למשיב ברור כי במבנה ההיררכי הנוקשה שמאפיין את הצבא, דפוס כזה של העברת מידע פוגע בפרטיותם של החיילים שלהם הוא מיועד. מפקדיהם הישירים של חיילים מקבלים את ההנחיות לגביהם ממפקדים בכירים מהם. עניינו של כל חייל נדון בפגישות סגל, גורמים שזהותם משתנה במהלך השירות. באגף כוח האדם חשופים למידע חיילים שונים, ולאחר מכן הוא עובר, ככתוב בתגובת המשיב, לשלישים ביחידות שמעבירים אותו הלאה. זהו מעגל הולך ומתרחב של בני אדם החשופים לפרטים בדבר אי יהדותו של החייל, אשר מצויים בתחום אוטונומיית הפרט שלו, ואין כל הכרח כי ייחשפו אליו.
7. אשר לסימונם של חיילים כלא יהודים - מקובלת על העותרים טענת המשיב בסעיף 30 לתגובתו המקדמית, לפיה המידע על דתם הרשומה של החיילים נחוץ לעתים לרשויות הצבא על מנת להבטיח את זכויותיהם, כגון מתן חופשות בחגים דתיים, מזון ייעודי וכד'. אלא שקטלוגם של חיילים שאינם

מוכרים כיהודים על פי ההלכה כ"חסרי דת" אינו מידע על דת אלא על היעדרה. למשיב אסור לנצל לרעה את המידע שהוא מקבל ממרשם האוכלוסין בדבר הספקות ההלכתיים ביהדותם של חיילים כדי לפנות אליהם בהצעות להתגייר במהלך השירות.

8. לכפייה ולשידול פנים רבות. צה"ל הוא מסגרת טוטאלית, התובעת ציות. נדרשת תעוזה לא מבוטלת מחייל כדי שיעז לעמוד על שלו ולסרב להצעות ממפקדיו ומאחרים רק לבחון את נושא הגיור, לא כל שכן להדוף אותם ממתחם ענייניו הפרטיים. רבים לא יהינו לעשות כן, גם כאשר לא מונף שוט ההתייצבות בפקודה בכנס ההסברה, ואל לצבא להעמידם בסיטואציה שבה על מנת למלא אחר צו מצפונם, ולעמוד על זכויותיהם החוקתיות, הם נדרשים לסרב.

בשל כל אלה, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיב להגיש הודעה מעדכנת בתוך זמן קצר לגבי דפוס העברת המידע אודות תכניות נתיב לחיילים שמוגדרים כחסרי דת, באופן שישמור באופן מרבי על פרטיותם ולא ישמש אמצעי להטרדתם, ולאפשר לעותרים להגיב עליה.

היום, 13.6.2018

טל חסין, עו"ד
ב"כ העותרים